



1. Krumberg K, Christian: De acquirendo rerum dominio.  
1627.
2. Krumberg K, Christian: De furtis eorumque poena.  
1627.
3. Krumberg K, Christian: De emphyteusi. 1627.
4. Reusner, Barth.: De renunciationibus. 1627.
5. Reusner, Jeremias: De testamentis infirmantes, <sup>1627</sup> #627.
6. Reusner, Jeremias: Quæstiones seu controversiæ  
aliquot feudales. 1627.
7. Schmidt, Erasmus: Oratio ... Baldo Meisneri  
... memoriae habitæ. 1627.
8. Schultze, Georg: De pecuniæ debite obligatione  
tam rædæ quam solenni. 1627.
9. Carpzov, Henr.: De contractu et distractu spon-  
saliorum. 1627.
10. Carpzov, Henr.: Disputatio Juridica ad P. Traugot.  
18. P. de Transactionibus. 1628.
11. Krumberg K, Christ.: Disputatio Juridica ad tot.  
ult. part. de publicis judiciis. 1628.
12. Krumberg K, Christ.: De ... quatuor delictis pri-  
vatis, furto, rapina, damno legis Argentine et  
injuria. 1628.



13. Krumpholtz, Christian : De interdictionibus. 1628.
14. Reusner, Jeronias : De tutela et cura. 1628. <sup>1628.</sup>
15. <sup>Reuter</sup> Neuber, Gottfr. : De traditione. 1628.
16. Schultze, Ehrge : Decas I. positionum ex  
tit. 1. 2 et 3. part. 1. Synopses judic. : publicae  
praelectae desumptarum. 1628. <sup>1628.</sup>
17. <sup>Weller</sup> Carpzov, Konrad : Quae et in quibus causis  
notis met ipsis jus dicere et aliorum  
maleficia sine iudice propria auctoritate  
vindicare possimus. 1629.
18. Carpzov, Konrad : De supplicationibus pro extra-  
rendis processibus. 1629.
19. Carpzov, Konrad : De fructibus. 1629.
20. Gronc, Henning : Quaestionum juris Decas IX.  
ad tit. 1. 2. 3. 4. et 5. lib. 4. Inst. 1629.
21. Gronc, Henning : Quaestionum juris Decas VII. ad tit.  
14. seqq. usq. ad tit. 23. lib. 3. Inst. exel. 1629.
22. Gronc, Henning : Quaestionum juris Decas IV. ad tit.  
7. 8. 9. lib. 2. Inst. 1629.
23. Gronc, Henning : Quaestionum juris Decas VIII. ad  
tit. 23. et seqq. usq. ad finem lib. 3. Inst. 1629.



24. Reuser, Ferreas : De Simonia .1629 ,  
 25. Sperling, Schenker : Theoria Physica monstrorum .  
 1629 .  
 26. Carpzov, Christian : De jure connubii Divinis .  
 1630 .  
 27. Carpzov, Konrad : De prohibitionibus .1630  
 28. Carpzov, Konrad : De testibus 1630 .  
 29. Grosse, Henning : De servitutibus personalibus  
 1630 .  
 30. Grosse, Henning : De donationibus .1630 .  
 31. Grosse, Matthaeus : De societate conjugali .  
 1630 .  
 32. Krenbergk, Christian : De juramento minui-  
 lionis . 1630 .  
 33. Krenbergk, Christian : Positiones aliquot  
 juridicae .1630  
 34. Krenbergk, Christian : De servitutibus  
 praediorum, tam urbanorum, tum rusticorum  
 1630 .  
 35. Krenbergk, Christian : De hereditatibus, quae  
 ab intestato deferuntur 1630  
 36. Krenbergk, Christian : De tutelis .1630  
 37. Krenbergk, Christian : De juramento calumniae .  
 1630 .  
 38. Lederer, Michael : De feloniam 1630 .



39. Leupoldt, Adam: De testamentis. 1630

40. Reutter, Gottfr.: . . . Disputationem . . .

ad celeberrimam et famosam practicam L. diffamari

5 P. De ingenuis manumissis proposit. Ch. Wald. <sup>1630</sup>

41. Schultze, Georg: De profectionibus. 1631.

42. Taubmann, Christ: Successionum juridicarum  
de praesentia E. K. & S. 1630.



DISCURSUS JURIDICUS. 9

DE 1628 1

CONTRACTU  
ET DISTRACTV, 17  
SPONSALIORUM.

*Quem*

*Jehovà assistente, & consentiente Magnifico &  
Amplissimo J Ctorum ordine Athenis  
Leucoreis,*

SUB PRÆSIDIO,

*Amplissimi, Clarissimi & Consultissimi  
Viri,*

DN. CONRADI CARPZOVII

J. U. D. Professoris Publici, Electoralis curiæ, & Consi-  
storii Ecclesiastici Assessoris, Promotoris, Mecœnatis &  
Præceptoris sui, summo semper honoris, amo-  
ris & observantiæ cultu profe-  
quendi.

*Publicæ ventilationi subjicit*

PHILIPPUS BERGERUS

Vitebergâ-Saxo.

*In auditorio J Ctorum.*

Ad diem 11. Septembris.

*Horis à 7. matutinis.*

WITEBERGÆ, Typis Hæred. GORMA 1, 1628.







2  
83  
8



# THESIS I.



**C**ompilatoribus Digestorum in-  
 nore fuisse, antequam verā alicujus rei de-  
 finitionē exprimerent in ipso operis ingre-  
 su, ut verbi descriptionē proferrent. & quid  
 vocabulum, de quo dicturi sunt, significet,  
 declararent, sat luculeater liquet ex princi-  
 pio l. i. ff. de iust. & iure. *Turi operam da-*  
*turam prius nosse oportet, unde nomen Iuris descendat,* Seu  
 uti principium l. i. ff. Si certum petatur innuit. *& re est, pri-*  
*usquam ad verborum interpretationem perveniamus, pauca de*  
*ipsius tituli significatione referre.* Cū teste Platone, verba,  
 quibus res significantur, instrumenta sunt; Neque quisquam res  
 probē intelligit, nisi prius verba cognoverit. Unde & *Arist. 4. Me-*  
*taph.* à significatione nominum incipere docet; Et nisi homines  
 in significatione convenirent, nulla realis inter eos possit esse di-  
 sputatio *Steph. de Iuridic. in prin. no. 9.*

## II.

Sunt autem sponsalia à spondendo dicta, per **J**ctum Cla-  
 riss. *Ulp. l. 2. ff. h. t.* Nam moris fuit veteribus stipulari sibi, spon-  
 dereque uxores futuras. Et ceu refert *Aulus Gell. lib. 4. cap. 4. Noct.*  
*Att.* Ut is, qui uxorem ducturus erat, in Latio stipularetur eam  
 in matrimonium iri: qui daturus erat, sponderet; Hicque con-  
 tractus stipulationum sponsonum que dicebatur sponsalia: Tunc  
 quæ promissa erat *Sponsa*, qui sponsonerat ducturum *Sponsus*  
 appellabatur. Hinc sponsi sponsæve appellatio nata & dedu-  
 cta est *l. 8. ff. h. t.* Sed si post eas stipulationes uxor non dabatur aut  
 ducebatur, qui stipulabatur, ex sponsu agebat, Judices cognosce-  
 bant. Judex quam obrem data acceptave non esset uxor quærebat.

Vocabuli de-  
rivatio.





Si nihil iustæ causæ videbatur, lirem pecunia æstimabat, quanti-  
que interfecerat eam uxorem accipi, aut dari eum, qui sponde-  
rat, aut qui stipulatus erat, condemnabat. Hinc *Lysiteles apud Plau-  
tum in Trinum Act. V. Sc. 2. cum Charmide. Spondesne ergo tuam  
gnatam uxorem mihi? CH. Spondeo, & mille auri Philippum  
doris. Et in Aulul. Act. 2. Sc. 2. Megadorus Euctionem quærit. Etiam  
mihi despondes filiam? Eu. Illis legibus cum illa dote, quam tibi  
dixi. Me. Sponden' ergo? Eu. Spondeo. Et in aliis quàm plu-  
rimis locis. Sic apud Terentium in And. Sc. 1.*

*Utro ad me venit: unicam gnatam suam cum dote  
summa, filio ut daret: Placuit, despondi.*

Et quod hæc despondendi formula apud Priscos in usu fuit, testis  
est Brissonius libro singulari Antiquitatum, de ritu nuptiarum.  
Item Aulus Gellius citato loco, ad quos & quemq; antiquitatis  
studiosum remitto.

### III.

Quamquam itaque non desunt, qui sponsalia à sponsore de-  
ducunt, quem constat eum dici, qui pro alio promittebat teste *Se-  
neca lib. 3. de benef. c. 35. Qui beneficia (inquit) sine sponsore non  
damus*, vera tamen non est istius vocabuli deductio, quia is, qui  
uxorem ducturus erat, non ab ipsa, sed ab eo, unde ducenda erat,  
nempe à patre stipulabatur, eam in matrimonium ductum iri, ut  
ex *Aul. Gell. deducit alciat. lib. 1. parerg. cap. 2. teste Covarr. h. t. Proinde  
potius arridet sententia J. Cti, qui à spondendo derivare con-  
tendit. l. 2. h. t. Siquidem spondere, à sponte venit, quasi facta sit  
spontanea datio vel promissio Varra de lingua Lat. V. s. in par. h. t.  
no. 2. Deinde & non contrahuntur sponsalia ex simplici stipula-  
tione paterna, nisi & consensus accedit contrahentium l. 11. & 13.  
b. t. l. 12. C. de nupt. Hinc est, quod omnis stipulatio promissioque,  
sponsio appellatur. l. 7. ff. de ll. S. Videatur *Beust. in tractatu conu-  
bierum cap. 3.**

### IV.

*Varia voca-  
buli significa-  
tio.*

Est autem hoc vocabulum æquivocum, quod interdum pro  
muneribus sumitur, quæ à sponso sponsæ dantur l. 1. C. si nupt. ex  
rescript. pet. l. 1. C. si Rector provinc. spons. dederit. Sic 1. Reg. 18. v. 25.  
Non



3  
13  
8

Non habet Rex sponsalia necesse, nisi tantum centum prabutiā Philistinorum, Nostri vocant arrhas sposalitias, ut patet ex Rubrica C. h. r. & l. mulier 5. eod. Veteribus pecunia nuptiarum causa promissa, dicebatur Sponsa Varro lib. 5. de ling. Lat. Treutl. Vol. 2. disp. 6. thes. 1. lit. A. Covarr. de Sponsal. cap. 7. Bauft. in tractatu Connub. cap. 1. Sicuti munera, quæ conciliatoribus nuptiarum dabantur, Proxenetica dicebantur, uti elucescit ex Rubr. C. eod. tit. & l. fin. 6. C. h. r. Interdum sumitur pro ipsis nuptiis, uti ex Jure Canonico sponsalia de presenti, de quibus infra dicitur Thes. 7. Alibi etiam pro sponsione, quā uxorem ducturus, stipulabatur à patre ejus, eam in uxorem ductum iri. Treutl. all. loco.

V.

Explicatā itaque vocabuli significatione, sequitur definitio. Sunt autem sponsalia mentio & repromissio futurarum nuptiarum, sicuti legitur in vulgari Florentino exemplari, l. 1. de Spons. Hanc definitionem profectam esse, non dubium est, cum constat genere & differentia specifica, quæ sunt ejus partes, Genus definitionis est mentio & repromissio.

Definitio.

Mentio ex sententia Florentini, imitatione Græcorum quod posita, quidam Jcti annotarunt cum Judio; siquidem *μνησεία* apud Græcos desponsationem & memoriam significat. Et ita Jcti viderunt, quam apte ea dictione fuerunt usi, quoad sponsalia, cum sæpissimè nuptiarum scedera præcedebant, quæ variis gentium moribus sollemniter sanciebantur, teste Lactant. Firm. lib. 2. divin. Inst. pro Mentione verò legit Hottomannus in commentario Juris *Mutuâ repromissione*, quæ lectio valdè arridet Wefenbecio in parat. h. t. no. 2. Quamvis igitur illa lectio incongrua & insulsa non est, tamen nostræ Imperatoris sententia cum reclamatur, rejicienda erit: Hic enim textum corrigere, & vitiosam scripturam arguere in conceptione digesterum §. 7. vers. & *nono*, omninò vetat. Quia nihil magis culpabile in interprete est, improbane Vulteio, quam si ad emendandum vel ad impugnandum textum nimis sit facilis. Ei enim à Juris textibus recedere, semper fuit religio, inquit sub Tit. Inst. de Testamentis. Eleganter autem repromissionis dictione usus est Jctus, quod ex propria significatione, pro reciproca promissione

A. 3

ne



ne accipiatur, quæ verè fit in sponsalibus, quia hinc inde reciproca est promissio Covarr. d. lo. no. 2.

VI.

Specifica definitionis differentia est, *Futurarum nuptiarum*, quæ datur inter nuptias & sponsalia. Separantur igitur seu potius distinguuntur sponsalia ab ipsis nuptiis, quod hæc de præsentibus, illa de futuro dicta sunt conjugio. Si itaque quis diceret, *Ducam te in uxorem*, nuptiæ tunc non sunt, sed sponsalia quia sermo de futuro constat tempore. Si verò diceret, *Duco te in uxorem*, tunc veræ nuptiæ sunt, & de præsentibus facta est locutio. Ut enim uxor differt à sponsa, sic & sponsalia ab ipsis nuptiis, teste Treutl. all. loco. Sponsa enim de futuro, uxor autem de præsentibus dicta est tempore, l. 8. § 3 ad L. lul. de Adult. gl. ad cap. quemadmodum verbo. *sponsam de iurejurando*. Rittersh. in prin. l. de nuptiis.

VII.

Diviso.  
1.  
Dividitur in  
sponsalia de  
præsentibus & de  
futuro, quæ  
vera divisio  
secundum ius  
Civile nõ est.

Enodatâ definitione, descendimus ad ipsas divisionis species. Sunt autem variae sponsaliorum species. Primò autem sunt vel de *Præsentibus*, vel de *Futuro*. *i. si inter pen. de spons.* De præsentibus sponsalia, sunt *promissio conjugii præsentis, seu ut loquuntur Icti, tractatus dispositivus, super matrimonio præsentis, qui vim conjugii habet. De futuro, sunt tractatus de futuris in posterum nuptiis, all. cap. pen. V Wesenbec. in par. bi. no. 8. Covar. hic. no. 6. Beust. citato loco ibid. 7.* Hanc vero distinctionem, quamvis Wesenbecius, Covarruvias, Beustius, & alii quàm plurimi tanquam, veram agnoscunt; Vera tamen non est. Cum h. ff. h. t. luculenter reclamat: In qua sponsalia sunt mentio futurarum, non præsentium nuptiarum. Quæ definitio & sola satis esse poterat ad redarguendam sponsaliorum divisionem vulgarem, tanquam fallam & inanem. Alioquin si verba præsentis temporis reperiantur posita; Ut *Accipio te in uxorem*, vel, *Ego te in virum accipio*, tunc illa sponsalia nuptiæ sunt. Petr. Gregor. Tholosan. in synagoga iurii part. 1. cap. 2. Et tanquam sponsalia de præsentibus non sunt propria, sed ita abusivè dicta, uti Rittersh. in com. super Inst. tit. de Nuptiis notat: sustineri tamen minime nequit.



4  
8  
quit, propter matrimoniorum & sponsaliorum confusionem, quæ toto genere differunt. Quod enim interest inter stipulationem & contractum ipsum, ob quem stipulatio interponitur. idem sit inter sponsalia & nuptias; Vult. de nuptiis in pr. no. 11. Quod etiam saniores Juris Canonici interpretes viderunt.

IIX.

*Sponsalia itaque omnia sunt de futuris in posterum nuptiis.* Unde & in sponsa spes dicitur matrimonii, all. l. 13. §. 3. de adult. Sponsalia verò de præsentis de Jure Civili nulla sunt, sed à Jure Canonico introducta, c. pen. de spons. Treutl. Vol. 2. disp. 6. Beust. in suo tractatu thes. 7. Mauferus de nupt. hic. Barbolt Inst. b. r. Schneidery. in commentario super Inst. tit. de Nuptiis prin. no. 3. D. Lutherus verò hanc distinctionem, teste Beustio thes. 8. omninò rejicit, quia talis loquendi formula apud nos Germanos non sit in usu, & quod prætextu & confusione istorum verborum, multa vera conjugia distrahantur. Vnde sponsalia de futuro nulla concedit. Sed tunc demum, si adjecta sit aliqua conditio, V. G. Si mei causa triennium expectaveris. Hinc questio surgit, quid juris in ambiguis statuendum, cum verba duplici sensu sunt concepta, ita ut tam ad præsens, quam ad futurum tempus referri possunt: Utpote *Volo te accipere in conjugem.* Et dicendum æquius & satius est, pro matrimonio ut fiat interpretatio, & de præsentis sit verborum explicatio: Siquidem in causis favorabilibus semper sententia pro actore promulganda est, c. fin. de sententia & re iudic. Et verba in actibus, qui pendent à mera voluntate & loquentis dispositione, pro præsentibus accipiuntur, VVesenbec. in par. his no. 3. Beust. hic thes. 9.

IX.

Hæc rursus distinguuntur in Publica & Clandestina. Publica sunt, que in præsentia testium & consensu parentum sunt contracta, ut de his quin valeant, nullum sit dubium, nisi impediatur ratione consanguinitatis vel aliis causis. Clandestina verò, que clam nullis adhibitis testibus, & sine consensu parentum sunt inita; Et illa possunt dupliciter dici clandestina:

1.  
Divisio in Publica & Clandestina.

Primò



Clandestina *Primo proprie & strictè quando prorsus clam remotis arbitris, sunt duplicia, & nullis testibus presentibus facta sunt. Deinde largè, quæ 1. proprie & sine consensu paterno adhibitis testibus contrahuntur. Beuff. de strictè. 2. largè.*

*spons. d. lo. Manserus de nuptiis in prin. Schneidew. de nupt. no. 21. Hæc- que Lutherus in suo libello de causis matrimonialibus proprie clandestina vocat, inquit: Heimliche Verlöbniß heisse ich/ das da geschieht hinder wissen vnd willen der jentzen / so die oberhand haben / vnd die Ehe zu stifften Recht vnd Macht haben/ als Vater vnd Mutter / vnd was an ihre statt seyn mag. Denn ob gleich tausent Zeugen bey einem heimlichen Verlöbniß wehren / so es doch hinder wissen vnd willen der Eltern geschehe / sollen sie alle tausent nur für einen Mund gerechnet seyn/ als die ohne zuthun / öffentlicher vnd ordentlicher Macht/ solches meuchlings/ vnd im finstern helfen anfangen/ vnd nicht in Licht handeln. Videantur & ea, quæ concitato animo & vehementi spiritu contra sententiam Consistorii Virebergensis in Clandestinis sponsalibus tunc latam. idem Lutherus scripsit Anno 1546. in tomo Ienens. 8. fol. 238. ubi septem adducit causas, cur sponsalia clandestina, matrimonia non constituent.*

X.

Quamquam igitur sponsalia clandestina ab ipso Luthero rejecta inveniuntur, tamen ipsa clandestinitas, per se non infingit aut vitiat ipsum matrimonium, si ambo confiteantur, se sic antea contraxisse; sed tunc demum, quando patris sententia ex iusta & rationabili causa, contrahentium repugnat. Sed hic videtur dubium de hoc casu non infrequente, quando concurrunt publica & clandestina, quæ sint potiora & alteris preferenda? Veluti. Es verlobet sich einer mit einer Jungfraw in bößem ehrlicher Leute / Nach geschehenem Verlöbniß kompt eine andere Jungfraw/ allegiret, vnd probiret, daß der Bräutigam ihr die Ehe lengsten verheissen vnd zugesaget hatte/ ehe er öffentliche Verlöbniß gestiftet / der Bräutigam auch solches selbst affirmiret vnd bekennet. *Quæritur quid Juris.*

*Questio de publicis & clandestinis sponsalibus concurrentibus.*



In hac quaestione firma constituenda est regula, publica sponsalia, semper preferenda esse clandestinis, siquidem ea, quae solenniter introducta sunt, magis talia sunt & firmitiora, quam minus solennia. Non habito respectu prioritatis, quam prior sponsa in confirmationem allegat, aut allegare potest. Et quamvis etiam sponsus & sponsa confiterentur, se contraxisse prius sponsalia clandestina, tamen talis confessio non debet praedjudicare quicquam publico matrimonio. Neque obstat juramentum, quod in clandestino sponsaliorum contractu est appositum, c. sicut 22. de spons. Si verò bina clandestina sunt, tunc juramentum primum, sicuti licitè factum est, servare compellitur, c. duobus 1. de sponsa duorum, de secundo ei injungenda est poenitentia, Schneiderr. hic no. 24.

XI.

Porro quaedam sponsalia purè, quaedam sub conditione contrahuntur, c. 2. de spons. c. super eo 5. de condit. apposit. in despons. V. Resub. in par. hic no. 3. in fine. Purè contracta sponsalia sunt, si quis simpliciter, absque ulla adjecta conditione promittit conjugium, ita, ut per hoc sit nata efficax obligatio & actio, ut alter ad petitionem alterius partis compelli possit ad consummandum matrimonium. Beus. in tract. de spons. Seu ut Baldo placet. Purum est omne id, quod in essentia seu substantia sua non suspenditur, id est, nullum prorsus continet interjectum intervallum, §. omni v. purè 1. de V. O. l. cedere diem ff. de V. S. Sub conditione contracta sunt, quae in aliquem casum vel eventum differuntur, §. sub conditione 1. de V. O. c. super eo. de condit. appos. Illaq; sponsalia conditione nondum existente, sed pendente non sunt firma. Et licet etiam in conditionalibus sponsalibus consensus exprimat per verba de praesenti, tamen adjecta conditio effectum de praesenti tollit, ita, ut in futurum, & conditionis eventum suspendatur. Utpotè. Duce te, si pater meus voluerit, quae conditio pender à voluntate tertii, scilicet patris, & non contrahentium, diciturq; conditio potestativa, l. si decem ff. de V. Obl. Hinc quaestio, si quidam spon-

3.  
Quaedam sponsalia sunt pura, quaedam conditionalia.

B

diostus



*Sponsus promittit matrimonium, sub hac conditione potestiva puella, & priusquam pater consentit, cum alia pure contractit, postea data fide, pater prioribus sponfalibus consentit, & ita conditio impletur, utrum matrimonium preferendum, pure quod est contractum, an illud quod sub conditione? Et concluditur, secundum matrimonium pure contractum valere & preferri priori conditionali, quia tale matrimonium habet vim sponfaliorum de futuro, quæ per sequentia sponfalia de presenti tolluntur, c. sicut ex literis de sponfal. Schneidev. hic no. 37. Modò pater puris sponfalibus consensum adhibeat.*

XII.

<sup>4.</sup>  
Sunt vel jurata vel non jurata.

Denique quædam dicuntur *Iurata*, quædam *non Iurata*, c. requisivit de sponf. c. commissum c. ex literis eod. *Iurata sunt*, quæ juramenti vinculo sunt confirmata, all. cap. commissum. Seu quibus juramentum statim est appositum. *Et illa possunt fieri, vel cum conditione, vel pure, tam publice, quam clam. Non jurata, quæ nullo adjecto juramento, sed simplici modo sunt contracta, c. all. commissum.*

XIII.

Clandestina: sponfalia juramento firmata, an rescindenda?

*Incongruum & abs re non est, ut hic inferatur questio utilis & intricata: An & sponfalia largè clandestina, qua adhibitis testibus, sine parentis consensu, appposito juramento sunt contracta, rata & firma habenda sint, An verò rescindenda? Rata quod sint habenda, nonnulli affirmativis laborant defendere argumentis, 1. Cum sola clandestinitate per se, non vitiat matrimonium, dummodò uterque deinde confiteatur, sic clam sic matrimonium contraxisse, prout allegat Schneidev. Inst. de nuptiis. 2. Cum juramentum, quod est contractibus appositum, eos firmat, si per se invalidi & omnino reprobati non sunt, sicuti declarat Greg. Tholos. in suo Syntag. Iuris lib. 50. c. 5. in pr. 3. ex c. quamvis pactum de pactis in sexto. c. cum contingat. de Iurejur. Cum pactum quod à lege civili improbatum, si juramento firmatum est, omnino servari vult. 4. Quoniam contempta religio satis Deum habet authorem, l. 2. C. de rebus creditis.*

5. ex.



6  
43  
8  
7. ex c. mulier de jurejurando. anent. sacrament. puber. C. si adversus venditionem. l. ut iurandi 7. ff. de operis libertorum. l. qui iurasse dicitur 26. ff. de jurejurando. Denique & 6. cum iuramentum res spiritualis sit, quæ neque per leges contrarias, neque per statuta potest restringi, c. decernimus de judiciis. C. cum ad verum 6. dist. 96. Verum hisce argumentis non obstantibus, contraria sententia tanquam veriora defenditur.

XIV.

Sunt autem duæ Sponsaliorum species, quoad obligationis vinculum. Una est simplex, altera firmata. Simplex est, quando nudè & simpliciter sibi mutuo sponsus & sponsa nuptias futuras promittunt. c. pen. & ult. de spons. Firmata dicitur, quando pacta accedunt de dotis constitutione & redactione. l. legem 10. C. de pact. vel iuramento de implenda promissione firmantur. Cujus exemplum extat apud Ovidium Epist. 18. Ubi Acontius, qui amore captus in Cydippem, in poemum scripserat hos versus:

Juro tibi sanè per mystica sacra Dianæ,

Me tibi venturum comitem, sponsamq; futuram.

Cui & Cydippe respondit hoc modo:

Conjugium, pactamq; fidem, non crimina posco

Debitus ut conjunx, non ut adulter amo;

Verba licet reperas, quæ demptus ab arbore sætus

Pertulit ad castas me jaciente manus.

Invenies illic id te jurasse, quod opto:

Ni tibi cum verbis excidit illa fides.

Plura qui de hac thesi scire sitit, consulat Iohan. Sib. ad l. 1. C. de reb. cred. & jurejurando. Petr. Gregor. Tholos. Syn. jur. hinc inde. Covar. part. 1. fol. mibi 250. Corasium in præludii ad l. admonendi ff. de jurejur. no. 17. & alios quam plurimos, quos Covar. disto loco allegat.

XV.

Efficiens sponsaliorum causa, olim fuit stipulatio & mutua repromissio, hodiè verò sicuti nuptias efficit consensus, l. causa efficiens quid? nuptias ff. de R. l. 1. l. 1. 4. ff. de rit. nupt. c. fin. de sponsa duor. c. 2. & 5. de spons. impub. c. 2. 25. & toto tit. de spons. Et absque solennitate



lenitate verborum contrahuntur, prout ex all. textibus patet  
 item prin. 1. de nupt. VVesemb. in par. b. t. no. 4. Treutl. Vol. 2. disp. 6.  
 thes. 1 & 2. Et non solum consensus eorum, qui coeunt, sed &  
 in quorum sunt potestate contrahentes, requiritur, l. 2. ff. de ritu  
 nupt. Vnde & patris consensus, in cujus potestate est filius, ad  
 sponsalia refertur, id quod probatur, tam de Jure Divino, Na-  
 turali, & Civili: *De Jure divino* Exod. 21. Iudic. 14. *Ex Jure*  
*Naturali*, quia æquitas suadet, ut liberi parentibus obedi-  
 tiam & reverentiam exhibeant, l. 1. ff. de obseq. parent. & patr. prast.  
 l. 2. ff. de Iustit. & I. *Ex Jure civili*, 1. propter patriæ potesta-  
 tis vinculum, quo filius familias ligatus tenetur, pr. 1. de nupt. tot.  
 tit. 1. de Patr. potest. l. 3. & 4. ff. de huius, qui sui vel alien. jur. sunt. 2.  
 Ne invito suus hæres agnoscat, §. & tam firmum 1. de Adopt.  
 3. Propter textum l. 2. & 35. ff. de ritu nupt. Item l. 20. C. de nupt. l.  
 fin. C. de repud.

XVI.

Consensus  
 Parentum qua-  
 renus requi-  
 ritur ad spon-  
 salia.

Cùm itaque consensus parentis per rationes jam motas re-  
 quiritur, non incommodè quæritur, *An de Necessitate, An*  
*verò de Honestate, seu an ad ipsam sponsaliorum substan-*  
*tiam, an verò ad matrimonii pertineat qualitatem?* Hanc  
 quæstionem, quam à nonnullis Doctis & eruditissimis JCtis ventila-  
 tam, eorumque iudiciis & disputationibus uberrimè exagita-  
 tam perspexi, placuit quoque nostræ disputationi adicere. Si-  
 quidem à quibusdam Interpretibus Juris in dubium revocatur  
 & controvertitur. Non desunt affirmantes, consensum paren-  
 tis requiri ad sponsaliorum substantiam, & de necessitate abso-  
 luta ad illa pertinere, sub quorum munere est Heigius prin. 1. de  
 Nupt. Borch. 1. eod. t. & tractatu de gradibus sol. mibi 38. & sequ.  
 Vult. ad prin. 1. de nupt. no. 16. Treutl. vol. 2. disp. 6. thes. 5. lit. C. Alb.  
 Gentili in tract. de nupt. lib. 4. c. 2. Cuj. 3. Ob. 5. Hunnius tract. 3. lib. 1.  
 quæst. 13. Ant. Matth. in suæ not. ad hunc tit. Item VVilhelm. Zepperus.  
 Ern. Cothman. Matth. Stephan. Henning. Arnisaus. Oelman. Bronckh.  
 quos omnes recenset Heinonius disp. 2. thes. 6. Item Schneidev. h. t. part.  
 2. no. 31. & seq. Et fermè Doctores communiter hanc sententiam  
 affir-



7  
8  
affirmativam defendere laborant. Et quidem ex l. 2. ff. de ritu  
nupt. l. 2. c. eod. l. uni. §. i. per C. de rapt. Virg. l. Paulus ff. de statu  
hominum, §. si adversus ea. inst. de nupt. Item propter aequitatem,  
per l. 97. §. naturalis ff. de solut. & rationem civilem, l. 3. ff. de  
obl. & A. Item per c. aliter c. nostrates C. 30. quast. 5. c. honorantur. c.  
hoc sanctum. C. 32. quast. 2. Contraria opinione nititur Giphanius  
ad l. 30. ff. de R. I. & Covar. tom. 1. part. 2. cap. 3. §. 8. de matrimonio.  
Decius ad l. nuptias de R. I. no. 8. & 9.

Primo dicunt, si patris consensus sit pars substantialis, ne-  
cesse esset, ut & aliquam mentionem istius faciat definitio, siqui-  
dem illa, vita & rei substantiam, de qua agitur, breviter expri-  
mit, quæ tamen consensum parentis excludit, l. 1. ff. de spons.

2. Matrimonia debent esse libera, l. Titia 134. ff. de V. obl. l.  
nec filium 12. & l. neque ab initio 14. C. de nupt. c. cum locum, c. gem-  
ma de Spons. V. Vefenb. in par. hic. no. 4. Non verò coacta, l. 5. in  
fine C. eod. Schneiderv. part. 2. tit. de nupt. no. 21. Libera autem non  
sunt, si patris consensus sit expectandus, prout declarat Gyph. ad  
prin. l. 4. ff. de R. I. Ideoque cum potestas patria vel domina  
libertatem filiorum & servorum constringit, ut liberam facien-  
di facultatem, quicquid velint, non habeant, velle non credi-  
tur, uti rectè notat Philip. Matth. ad l. 4. ff. de R. I. no. 1. 2. & 3.

3. Sponsalia sine patris consensu contracta dicenda esse.  
Nulla, imperfecta & irrita, si consensus parentis sit pars substan-  
tialis. Cum id demum perfectum est, quod ex omnibus suis  
partibus constat, l. 1. ff. de O. Iuri. Nulla autem non sunt, l. 1. §.  
ult. ff. de liber. exhib. sed saltem illegitima & injusta, l. si uxor. ff. ad  
L. Iul. de adult.

4. Et certam pœnam Jus civile diceret iis liberis, qui si-  
ne consensu parentis contraherent, siquidem non solum illud  
homines præmiorum exhortatione, verum & pœnarum metu,  
bonos efficere cupit, l. 1. §. 1. ff. de Inst. & Iure. Proinde & ve-  
tat filium exheredare, qui sine consensu parentis uxorem duxit,  
& injussu ipsius nupsit, No. 115. c. 3. §. 11, si scilicet filius vel filia  
ad personam honestam se applicavit, l. 3. §. si emancipatus. 5. ff. de  
bon. poss. cont. tab. Borch. ad prin. I. b. t. Cov. d. l. quæ tamen exhære-  
datio procederet, si injustè contra parentem egisset, Treutl. vol. 2.

B. 3.

disp. 6.



disp. 6. thes. 5. lit. c. Borch. ad prim. l. h. t. Cov. d. l. Borch. de grad sol.  
mibi 71. Beust. in tract. connub. c. 20. Decius ad l. nuptias ff. de R. I. no.  
10. Cuj. 3. obs. 5. Dissentit Hein. disp. 2. thes. 13. Cor. 1. misc. 17. no. 5.  
Duar. ad tit. de nupt. c. 2. in fine, quorum sententia Treutlero vi-  
detur dura allegato loco. Probatur tamen constitutione Saxoni-  
ca, in filiis sub potestate patris constitutis (Von Ehegelöbntes)  
fol. 99. ut tradit Beust. & Treutl. d. l.

5. Referuntur sponsalia inter contractus, & rectè, teste  
Motzio de spons. Sic. hic. no. 1. quia est ultro citroque obligatio l.  
19. ff. de ul. s. l. 7. ff. de padu. Ad contractum autem requiruntur  
personæ contrahentes solæ, ut reliquarum nulla habeatur  
ratio, nullusq; respectus, l. 12. ff. de contr. empt. idcirco & pater,  
qui persona contrahens non est, merito tanquam pars substan-  
tialis rejicitur. Quæ fundamenta speciosa videntur; sed prior  
sententia longè probabilior est, quam constitutio quoq; nostra  
Ecclesiastica & communis praxis approbat; ad contraria in ipso  
conflictu, si quis petierit, responsio dabitur.

6. Et tantum ex Jure Civili de hac quæstione, Jus Cano-  
nicum quod attinet, defendit & illud nostram sententiam, &  
patris consensum de necessitate ad contrahenda sponsalia re-  
quiri, statuit, c. 1. C. 30. quæst. 5. & c. 3. quæst. 1. c. honorantur, 32. q. 2. &  
c. fin. ead. qu. 2.

## XVII.

Absoluta quæstione præcedente, subsequitur altera, utilis  
& intricata. *An videlicet parens eo in casu, filiam dotare,*  
*possit de jure compelli, vel non?* Levis de hac quæstione con-  
troversia non est, Heinonius in disputat. super Instit. negativam  
defendit thes. 14. disp. 2., cui ad stipulatur Bartol. Bald. Salicet &  
Heig. quos omnes dicto loco recenset, & nituntur hisce rationi-  
bus, 1. Filia nubens absque patris consensu, dote se reddidit  
indignam, propter injuriam patri illatam. 2. Allegant s. pen.  
I. de Nupt. in quo dicitur. Si adversus ea, quæ diximus, aliqui  
eocerint, neque vir, neque uxor, neque nuptiæ, neque matrimo-  
nium, neque dos intelligitur. Affirmativam verò defendunt  
ex l. ult. C. de dot. promiss. & l. capite 19. ff. de ritu nupt. quia pater-  
num



8  
8  
num officium est, dotem vel ante nuptias donationem pro sua dare progenie, *all. l. ult.* Proinde & cogi potest à Proconsule & præside dotare filiam, *all. l. 19.* quia in id obligatus est, *l. obli- gamur, 52. ff. de Ob. & Añ. l. 17. ff. ad SC. Macedonian. l. 68. ff. de ju- re dor.* Ad duo etenim tenetur pater, ut tradit Covarr. *tomo 1. part. 2. cap. 3. §. 8. no. 8. fol. mibi 150.* Ad tradendam scilicet filiam marito, & ad constituendam ei dotem. Et licet à primo parens liber & solutus sit, cum ipsa filia nupsit, non tamen est liber à se- cundo, scilicet traditione dotis, quam opinionem communem esse dicit Curti. *Iunior in auth. res qua no. 25. C. comm. de legat.* proinde & actionem ex stipulatu consequitur, §. 29. *1. de Añ. Duar. in tit. de dote & Inve dor. cap. 3. Treutl. vol. 2. disp. 7. thes. 2. lit. b. VVesenbec. in par. de jure dor. no. 3. Vult. in Comm. In. de nupt. ad §. pen. no. 8.* Negati- va tamē sententia recte defenditur, cui convenit *constit. D. Augusti Ecclesiastica, sub tit. Von Ehegelöbnissen/S. Und da sie/etc.*

### XVIII.

Consensum autem contrahentium non solum *expressum*, sed & *tacitum* sufficere constat, *l. 12. ff. h. t.* cum matrimonium verè contractum censetur, si parentibus filiorum nomine *expressum* conjugalem consensum præstantibus ipsi filii præsentis tacuerint, *c. unico de despons. impub. in 6.* Consensus enim ille pa- ternus præstitus *expressim*, filio præsentis & tacente, signum ex- terius inducit, quo filii consensus ad matrimonium exprimitur. Et hoc ex parentum contractu à Jure, præsumptione quãdam in- ducitur, Covarr. *tomo 1. part. 2. c. 4. de spons. seu matrim.* qui & hanc opinionem tanquam *Da. communem* defendit *VVesenb. hic no. 4. lit. c.* proinde filia consentire videtur, quæ non contradicit aut evidenter dissentit *l. 7. l. sed ea, 12. ff. h. t.* Quod & in filio obti- nere vult *Accurf.* Proinde filius vel filia sibi imputabit, quod concesserit, cum legem seu conditionem suam apertius dicere & conscribere potuit *l. veteribus ff. de pactis. Morzins de contractibus h. t.* Ideoque postmodum illis nolentibus seu contradicentibus, sponsaliorum pacta, nihilominus manent rata & firma, *Gregor. Tholos. Synt. Juris lib. 8. c. 4.* Filiofamilias verò statim dissentien- te, sponsalia ejus nomine non fiunt, *l. 13. b. t. l. 12. C. de nupt. l. 21. ff. de*



XIX.

Ad contrahenda sponsalia non sufficiunt signa, sed verba præcisè necessaria sunt in valentibus loqui, ut tradit *gloss. c. tua de spons.* in his verò qui loqui non possunt, ut est mutus, exteriora sufficiunt signa, ex quibus conjugaliter exprimat consensus, *c. cum apud de spons. Dissentit Motzius de spons. seu sponsaliorum substantialibus no. 4.* Hic enim signa sufficere contendit & sub tit. de matrimonio, suam sententiam corroborare pergit, *fol. mibi 794. no. 2.* dicens, etiam in valentibus loqui, nutu, aliisq; indicii manifestari posse, propterea, quod multa propter altantium præsentiam verbis exprimere, verecundantur, proinde æquipoleant signa verbis, consentit *Vvesenb. par. hic no. 6. lit. D.* Videatur *Schneidev. part. 2. de nupt. no. 20. fol. mibi 65.*

XX.

Possunt sponsalia contrahere qui & nuptias. Ubi verò nuptiæ interdictæ sunt, ibi sponsalibus, quæ sunt nuptiarum aditus, locus esse non potest, *l. 16. ff. h. t. c. cum quid de Reg. Iuris in 6.* quanquam impuberes, etsi non rectè jungantur, *l. questram 9. ff. h. t. prin. l. de Nupt.* tamen sponsalia dilatis ad pubertatem nuptiis rectè contrahunt: dummodò id ab utraque parte fieri intelligitur, *l. 14. ff. h. t.* id est, si non sint minores, septem annis *l. 14. h. t. c. literas c. à nobis de despons. impub. c. ad dissolvendum eod. Covarr. d. loco cap. 2.* Unde & patri filiam suam in cunis jacentem despondere non prohibetur, *c. tua de despons. impub.*

XXI.

Per desponsationem verò talem parentis, filia compelli non potest matrimonium contrahere, etiamsi apposito iuramento parentis stipulatio corroborata inveniat, se, unam de filiabus suis alicui in matrimonium dare, dixisse: Id quod fit, propter consensum filia nondum adjectum, qui pars substantialis est sponsaliorum & expectandus, *l. 2. ff. h. t. l. 12. C. de nupt. l. 14. C. eod.* Unde & hoc in casu sponsalia contracta non sunt; Accedene



cedente verò filix voluntate, compellitur pater per tale juramentum ad faciendum, quod in eo est, & non plus. Et licet de Jure Civili promittens alienum factum, non obligetur, nisi specificè facta sit promissio, se facturum vel curaturum, §. 3. l. de inu-til. stipul. tamen quando promisit cum juramento, etiam simpliciter, tenetur præstare operam, quam potest, ita ac si specificè se obligasset, l. 77. §. 23. ff. de Leg. 2. c. ad nostram de jurejur. interim tamen residet in patris voluntate unam dare, quam velit §. prætereà, 31. l. de Act. l. 34. §. 6. ff. de contrab. empt. Parens itaque unam ex his si obtulerit, illeg; illam recusavit, à promissione est absolutus, Motz. hic no. 6.

### XXII.

Non contrahuntur sponsalia, si extraneus quatuor puellis promittit unam earum se accepturum, siquidem jura requirunt, ut sponsalia sint certa & specificè contracta. De rebus enim incertis & dubiis, nulla datur determinata quantitas aut qualitas. Ut itaque in contractibus realibus certa & determinata res, de qua contractus constituendus est, extorquetur l. 8. ff. de contr. empt. sic etiam in sponsaliorum contractu certa & determinata requiritur persona, nisi efficiatur nudus & imaginarius contractus, qui ipso jure nullus, l. 55. ff. de contrab. empt. Diff. Truul. vol. 2. dist. 6. thes. 1. lit. D.

### XXIII.

Materia circa qua versantur sponsalia, sunt futura nuptiæ, quarum sponsalia aditus sunt, de quibus ultero citroq; datis arrhis, in iis tractari & conveniri solet, VVesenber. par. hic no. 5. Truul. alle. loc. thes. 7. Arrhæ autem cujus sunt materiæ nihil puto interesse, sive sit aurea, sive argentea, modo si detur in confirmationem contractus. Plerumque tamen arrharum nomine datur annulus seu catena, in symbolum futuri matrimonii, & ad fidei datæ probationem, c. si quis 27. quest. 2. Sic enim & olim factitatum narrat Plinius lib. 33. cap. 1. Qui ob obligationem, inquit, aureos acceperant annulos. Sed ut Juvenalem de illo sensisse, apparet, dum monet Vtridium, ne facile concederet, se matrimonio alligari, Satyr. 6. dicens:

Materia.

C

Vide-



Widerunt primos argentea secula Meechos:  
Conventum tamen, & pactum, & sponsalia nostra:  
Tempestate paras, jamq; à tonfore magistro  
Pecteteris, & digito pignus fortasse dedisti.

Testimonium perhibent exempla sacra; & primò quidem Thamaris, quæ pro concubitu passo ab Juda, & promisso in præmium Hædo, petiit sibi dare pro arrhabone & fide missionis præstandæ annulum & armillam, *Gen. c. 38. vers. 16. 17. & sequ.* Et Pharaò rex Ægypti in signum potestatis concessio Josepho, & quod sit constitutus moderator populi, datæ fidei arrhabonem dedit annulum suum, *Genes. 41. vers. 41. & 42. Gregor. Thales. Syntr. Jur. lib. 8. cap. 7.*

#### XXIV.

*Arrha verò traditio,* non constituit sponsaliorum contractum, ut consensus, sed illum duntaxat ratificat & certiorum reddit *V Vesenbec. par. no. 6. Motzins de Matrim. col. 5.* Nudum siquidem est accidens, quod fidem consensus corroborat. Hinc & sponsalia absque arrhæ traditione perfici possunt. *c. iur. 25. de spons.* Ut enim matrimonium seu conjugium sine dote esse potest, *l. fin. C. de donat. ante nupt.* Sic & sponsalia sine arrha, quam arrhabo plerumque intervenire solet, *l. 3. l. fin. C. eod. l. ff. legibus 16. C. de Episcop. aud. V Vesenbec. par. all. loc.*

#### XXV:

Si itaque arrha in sponsalibus ad confirmationem data reperiat; postmodum verò sponsus vel sponsa seculari aurâ privaretur, *questionis est, an arrhæ sponsaliorum nomine data hæredibus sit restituenda, An non?* Et non iniquam istius repetitionem esse, contendunt. Jcti, cum prælitam fidem custodivit, donec horrenda mors illam dissolvit: mortis autem casus sponsalibus interveniens, non facit aliquem amittere arrhas, *l. 3. h. t. fortuitus siquidem casus est, quem nemo de Jure tenetur præstare, l. 6. C. de pign. Act. l. 23. ff. de R. I. Videatur Seb. Me. dices tract. de casibus fortuitis.* Si verò culpa ipsius mors subsecuta est, perditur arrha, & hæredibus locus repetitionis non conceditur,



ditur, quia culpam defuncti, hæredes purgare nequeunt, l. 3. C.  
h. r. l. 9. S. scolonis ff. locati. *Sichard. ad l. 3. hic, no. 1.*

10  
8  
/

XXVI.

*Formam sponsaliorum quod attinet, consistebat illa o. Formā.*  
lim in stipulationibus testationibus & cautionibus, de præstan-  
dâ certâ pœnâ, quæ in stipulationem ducebatur, l. 2. ff. h. t. in-  
terdum & interveniente contrahentium osculo constitueban-  
tur, l. si à sponso 16. C. de donat. ante nupt. Hodie verò qualis-  
cunque promissio, sine scriptura, testatione & stipulatione ad  
constituenda sponsalia sufficit, & solus requiritur consensus, l. 7.  
ff. h. t. Unde & sponsalia per nuncium, per epistolam, per pro-  
curatorem, & per alium rectè contrahi possunt, l. fin. ff. h. t. sed  
non solum inter præsentés, verum quoque inter absentes, l. 4. ff.  
h. t. modo si absentes sciant, & postea ratum habeant, l. quid er-  
go 13. S. 1. ff. de his qui notant. insam. V. Wesenber. in par. h. t. no. 6. Gre-  
gor. Tholos. Synt. Juris. lib. 8. cap. 4. no. 5. & 6.

XXVII.

*Finis sponsaliorum est, ut contrahatur conjugium. Effc. Fini.*  
ctus futurorum, ut spem certam & jus futuri matrimonii indi-  
cant, l. si uxor 18. S. divi severus, ff. ad L. Iul. de adult. Vnde & spon-  
sus mariti, sponsa uxoris loco habetur, l. Lex Julia 4. ff. de fundo Do-  
tali. l. item apud 15. S. sponsum 28. ff. de injur. & famos. libell. l. non si-  
ne 5. C. de bonis que lib. Cingendus siquidem habetur pro cincto,  
l. pen. ff. de testam. militi, & Doctorandus de proximo pro Do-  
ctore, Schneidev. l. de excus. tut. vel curat. Et potentia propin-  
qua actui pro actu habetur, inquit Bald. ad l. pen. ff. de excus. tut.  
vel curat. seu ut placet V. Wesenber. in par. hic no. 7. destinata ad a-  
liquem finem, eo loco interpretatione Juris sunt, atque si suum  
finem adeptæ essent. Idcirco pro jam facto habetur, de proxi-  
mo quod futurum est.

XXIIX.

*Et tantum de contractu sponsaliorum; Restat attinge-  
re ipsius dissolutionem. Cùm igitur quicquid in homine liga-  
tur, solubile est, Nov. 22. c. 4. ideoque & sponsalia ut reliqui con-  
tractus*



tractus solutionem admittunt, *Vvesenb. in par. h. t. n. s. m.* Eriant-  
si facilis non sit illorum dissolutio, *Tholos. Syn. iuri de solut. spons.*  
*cap. 9.* Olim quidem licebat pœnitere alterutri personæ aut ejus-  
patri in sponsalibus, *l. 1. C. eod. l. 2. §. 2. ff. de divort. & repud. l. in po-*  
*rest. 10. ff. h. t.* adeo, ut & pœna promissa non deberetur, *l. Titia*  
*13. ff. de Verbor. Obl.* Siquidem inhonestum visum est, vinculo  
pœnæ matrimonia obstringi, quæ tamen libera esse debent, *c.*  
*gemma 29. de Spons.* Novissimo tamen Civili Jure, qui pœnites,  
arrhas quas dedit, amittit, aut acceptas reddere tenetur dupli-  
catas, *l. 5. C. h. t.* non verò quadruplicatas, *alleg. loc.* Contenti  
siquidem esse debemus pœnis legum comprehensis, *l. Titia 13.*  
*l. 19. ff. de Verbor. Obl.* Verùm de Jure Pontifico pœnitere non li-  
cet, *c. ex literis c. praterea de spons.*

### XXIX.

Generalis so-  
lutio.

Solvuntur autem sponsalia, aut sine peccato, aut cum pec-  
cato; vel ipso iure, aut factò: *Quæ sine peccato solvuntur,*  
*licitè solutionem merentur, quæ verò cum peccato, illicitè. Li-*  
*citè in iis casibus, in quibus iuris Civiliis LL. & Canones per-*  
*mittunt absque peccato mortali. Illicitè in quibus Canones*  
*& Iur. Civiliis leges dissolutionem recusant. Et illa, quæ illi-*  
*citè solvuntur, factò, quæ licitè iure solutionem capiunt, Mor-*  
*hic.* Aliam solutionis divisionem tradit noster Imperator *Iusti-*  
*nianus Nov. 22. cap. 4.* Vbi distrahuntur quædam utraque parte  
consentiente: quædam per occasionem rationabilem; quæ bo-  
na gratia vocatur: quædam circa omnem causam; quædam  
quoque cum causa rationabili.

### XXX.

Quor modis autem fiat solutio: Doctores plurimi varia  
dixere. *Vvesenb. in par. h. t. sub no. s. m.* sex modos seu causas  
solutionis enumerat. Quarum 1. est Mutuus consensus. 2.  
Subsecuta deformitas. 3. Desertio. 4. Diversa fides seu re-  
ligio. 5. Subsecutum stuprum. 6. Violentia & vis coacta.  
*Gregor. Tholos. in suo Syntag. iuri lib. 8. c. 9. de spons. solut.* octo re-  
censet. *Beullius in suo connubiorum tractatu quinque dunta-*  
*taxat*



11 43  
8

vae dissolvendi modos profert. *Vidas. Covarravias in epit. de spons. cap. 5. Septim teste Motzio allegat. Glossa in c. de illis plures dnumerat casus, vide licet:*

Lepra super veniens, furor, ordo, sanguis, & absens,  
Lætaq; virginitas, membri damnum, minor ætas,  
Ac hæcæsis lapsus, fideiq; remissio, prorsus  
Sponsos dissociant, & vota futura retractant

Ipse verò Motzius de contract. sub tit. quibus annullentur sponsalia, quindecim modos recenset, quos citato loco benevolus lector inveniet.

XXXI.

Ceram itaque solutionem sponsaliorum esse, ex antea dictis elucescit. *Prima verò omnium quæ certissima est, Mor- te fit, quæ ut omnium periodus, finis & solutio est, l. 1. ff. de divor. & repud. Prin. Inst. quibus modis Ius patr. potest solvitur l. 15. ff. quando dies legat. cedat. l. 26. ff. mandati S. 3. I. quibus modis tutela finitur, l. 8. §. 6. ff. de oper. novi nunciat. l. 12. & 13. ff. de solut. l. 16. 17. ff. de re iud. l. 3. in fine, ff. quibus modis ususfruct. in prin. I. de usu. l. 4. in fine. l. 35. l. 70. ff. pro socio. l. 1. ff. de privatiu delictu. Sic & sponsalia solvunt, N. 22. c. 20. sive morte sponsi solvantur, sive sine sponsæ. Gregor. Tholos. Syn. ag. Iuri. c. 9. Sebast. Medices in tractatu, Mors omnia solvit. Treutl. vol. 2. disp. 6. thes. 7. lit. E.*

Solutio sponsaliorum fit,  
1.  
Morte.

XXXII.

*Alteræ quæ mortem sequitur, est mutuis contrahentium consensus, tam de Jure Civili, l. 35. ff. de R. I. quàm Canonico c. 2. de spons. Nihil siquidem tam naturale est, quàm eo genere quid. vè dissolvere, quo colligatum est, S. 1. & ult. I. quibus modis toll. Obl. l. 100. ff. de R. I. l. 153. ff. eod. l. 1. C. quando liceat ab empt. reced. Novell. 140. vers. pro veteri. VV. senbec. in par. h. t. no. 2. Motzius de contr. hic no. 4. Gregor. Tholos. Syn. Iuri. lib. 8. c. 9. no. 3. In dubium verò revocatur questio: An & Jurata sponsalia per mutuum consensum possunt dissolvi sine peccato? Gloss. in c. præterea de spons. tenet quod non. Cui contrariatur Covarr. tomo 1. part. 1. cap. 5. no. 1. Decius Conf. 368. col. ult., quem allegat*

2.  
Mutuo consensu.

C. 3. Motzius.





Motzius, quorum sententia affirmativa est, & præ reliquis accipienda.

XXXIII.

3.  
Subsecuta deformitate.

Tertius dissolvendi modus fit ob subsecutam deformitatem, seu infirmitatem supervenientem gravem, Puta lepram, paralysin, morbum gallicum: seu propter membri alicujus damnnum, ut est cæcitas & hujusmodi. c. 1. 2. & ult. de conjug lepr. VVesembec. par. h. t. no. fin. lit. C. Motzius h. t. no. 14. fol. mibi 751. Gregor. Tholos. Synt. Jur. alleg. loco. fol. mibi 19. Vnde puella, quæ cum juvene contraxit sponsalia, non compelli potest matrimonium contrahere, si postea juvenis amittat nasum, vel manum, & quemadmodum de iurejurando. Bensch. in tractat. connubiorum, quasi. 9. part. 2. Idem dicendum, si sponsus vel sponsa furtum commisisset.

XXXIV.

4.  
Malitiosa desertione.

Quartus casus est, Malitiosa desertio, si videlicet sponsus vel sponsa ante copulam, aliam petit terram & ad remota se transfert, tunc personæ relictae conceditur ad alia se transferre vota, c. de illis de Spons. VVesembec. in par. hic. no. fin. Motzius de contrat. hic. no. 12. fol. mibi 750. Cogitur autem sponsa expectare sponsum per triennium, si nesciat in quo terrarum angulo latitat, l. 2. c. de repud. Si verò sponsus sit intra provinciam, expectari dedet per biennium, l. 2. C. h. t. ita ut si absentia causa necessaria sunt, ex justo impedimento, triennium, quadriennium, imò etiam ulterius, quousque cesset impedimentum, protrahuntur sponsalia, l. saepe. 17. ff. h. t. nisi ex periculo fornicationis iudex dat licentiam sponsæ ad contrahendum matrimonium cum alio, c. fin. de eo, qu. cognoverit consang. uxor. Verùm in Jure Canonico has leges minimè locum invenire, contendit Abbas. Cardin. & Præposit. in c. de illis de Spons. imò asserunt Jure Canonico sponsam non teneri ad expectandum sponsum vagantem per orbem: sed posse petere licentiam ad contrahendum matrimonium, per c. de illis. Siquidem illa verba excludunt licentiam sponsi, atque moram illam biennii vel triennii. Didac. Covarruvias, qui diligentius hanc quæstionem conatur absol-

vere;



12 03  
3  
8

vere, tom. 1. part. 1. cap. 5. no. 3. credit, sponsum in loco propin-  
quo absentem, vel expectandum esse, vel requirendum, ut intra  
certum tempus contrahat matrimonium, ex ratione illius, c. de  
illis de spons. quod si iusto impedimento detinetur, non temere  
sponsalia dissolvenda esse: Quæ sententia, cum incongrua tex-  
tibus Juris Civilis & Canonici non est, minimeque insulsa, sepo-  
sitis reliquis reservari potest.

XXXV.

Quintus casus est, diversa fides seu religio, puta si cum  
Judæo seu hæretico sponsalia contracta sint, l. si legibus 16. C. de E-  
pisc. audunt. seu alter ex sponsis post sponsalia, alterius & diversæ  
fiat cultor religionis, l. Deo nobis 56. C. de Episc. & cleri. Vvesenb. in  
par. h. t. no. fin. lit. C. Gregor. Tholof. Synt. Juris h. t. cap. 9. no. 7. c. non  
oportet 28. quæst. 1. N. Leo. 93.

5.  
Diversa fide  
seu religione.

XXXVI.

Sexto fit solutio ob subsecutum stuprum, si sponsa ab alio  
prægnans deprehenditur, c. quemadmodum de Iurejur. seu si cum  
alio sponsa fornicetur, modo si poterit fornicatio probari. Si  
verò sponsus non obstante fornicatione sponsam in uxorem ac-  
cipere veller, cogenda est sponsa matrimonium cum ipso con-  
trahere. Et ex adverso idem obtinetur in sponso. Si verò spon-  
sus vitiatam sponsam recusât, illam ad ducendam non potest  
compelli. Cum nemo cogendus est contrahere bigamiæ vitium  
nondum præstito conjugali consensu, Motzium hic. no. 9. Vvesenb. in  
par. hic no. fin. lit. C. Gregor. Thol. Synt. Juris hic no. 8. Imo si sponsa vi-  
tatiata esset cognita, adhuc non posset compelli sponsus illam  
accipere in uxorem: sed petere sponsaliorum dissolutionem, Co-  
vart. tom. 1. part. 1. cap. 5.

6.  
Subsecuto  
stupro.

XXXVII.

Si vorò sponsus pro virgine ignoranter sponsam duxisset  
vitiatam, Quæstionis est, Nunc sponsa prægnans sit retinen-  
da, num matrimonium rescindendum? Forsterus matrimonium  
rescindendum esse negat, lib. 1. disp. 3. thes. 23. per c. 1. & 2. 29. q. 1. & c.  
quem admodum de Iurej. Item per c. 2. de divortii, quia matrimonium  
non dissolvitur propter vitia animi, l. pen. circa fin. C. de rep. Item  
per

Sponsa ab a-  
lio vitiata,  
num retinen-  
da?



31  
per l. 13. §. fin. ff. ad L. iul. de adult. Cui adstipulatur VVesenbec. par.  
ff. de ritu nupt. no. 8. lit. D. fol. mihi 766. Alb. Gentili in tract. de nupt.  
lib. 6. cap. 13. circa finem. Affirmativam verò, quæ clarior & verior  
tenet Heinontus disp. 2. thes. 9. quæst. 2. & primò quidem ex prin. l. 11  
& §. si qui virginem ff. de act. empt. argumentatur, Cùm in emprio-  
ne vilis ancillæ visum fuit, ut ex errore is contractus rescindere-  
tur. quantò magis in contractu matrimonii, quod perpetuam in-  
ducit communitatem. Deinde & propter ipsum dolum mani-  
festum improbæ mulieris, quæ sciens se ab altero corruptam, ad-  
jungere tamen se pro virgine, ignoranti sponso non veretur. Do-  
lus autem, dans causam contractui bonæ fidei, cum eum ipso ju-  
re annihilat, l. 7. in prin. ff. de dol. mal. quidni & matrimonium,  
quod & bonæ fidei contractus est, teste Gadd. de contrah. stipul. re-  
scindere deberet; æquum equidem cum non sit, dolum suum  
quenquam relevare, l. verum 63. §. 7. ff. pro socio, aut ex eo quen-  
quam lucrari, l. non debet 74. ff. de R. I. Sicuti non par est & jure  
naturæ æquum, quenquam cum alterius detrimento & jactura  
fieri locupletiolem, l. 206. ff. de R. I. l. 14. ff. de cond. indeb. Tertiò  
fide pactiois non servata, formaq; mutata, res ipsa tollitur, l.  
Iulianus 9. §. sed si quis 3. ff. ad exh. Fides autem pactiois in virgi-  
nem honestam & virginitatem, non in meretricem & impudi-  
cã mulierem data est. Vnde hæc conditio tacita est subintelli-  
genda, si scilicet pudicitia & castitas virginalis salva manebit.  
Conditione igitur deficiente, & ipsum matrimonium deficit.  
Quartò elucescit ex regula Juris l. 27. ff. de R. I. matrimonii solutio.  
Quod ab initio vitiosum est, & c. Defuit autem ab initio consen-  
sus, qui in errore non est. Ideo & matrimonium subsistere ne-  
quit. Deniq; firmiorem reddit hanc sententiam, c. 22. Deut. v. 20.  
& 21. Vbi lex divina non modo hoc casu divortium permittit, sed  
quod severius, corruptam capitali supplicio affici jubet. Et quã-  
vis quidam Jcti laborant distinguere inter vitiatam consumma-  
to matrimonio, & stantibus sponsalibus, sub quorum numero est  
Alb. Gentilis citato loco, nihil tamen obstat, quo minus affir-  
mantis opinio verà permaneant. Nam ad sponsalia quod spectat,  
jube illorum rescissionem, N. Leo. 98. matrimonii verò tradit,  
N. 117. c. 8.



Septimò solvuntur sponsalia, si sponsa non stat pactionibus contractui adjectis. Ut quando dare promisit certâ dotis quantitatem, & postmodum non valet promissis stare, tunc ab obligatione rectè solvitur sponsus, c. de illi de condit. appof. Si verò sponsa sponsum obligatum dimittere non vult, tenetur de Jure Civili pactum adimplere, l. i. c. de pactu conventu l. in traditionibus 43. ff. de pactu. V. Vesenb. in par. de pactu dot al. no. 17. Item quacunque alia conditione interveniente & nō existente, Beust q. 18. & 19.

## XXXIX.

Octavo potest fieri sponsaliorum solutio, propter tempus seu terminum adjectum, in contractu sponsaliorum. Elapso enim termino, præfixo, rectè solvuntur sponsalia, & locus conceditur cum altera, persona impune contrahere, quia amplius obligatus tenetur minimè, c. sicut de spons. Unde si sponsus requirat à sponsa, ut matrimonium certo die contrahat, & ipsa recusat, ipse requirens videtur liber à sponsalibus, si & ipse huic dissensui consentiat. Secus autem & in contractu consummato, quo casu dies potius censetur adjectus ad sollicitandum obligationis effectum, quàm ad extinguendam ipsam obligationem, Motzius hic no. 13. sol. mibi 75. Didac. Covar. tom. 1. part. 1. cap. 5. no. 5.

## XLI.

Nono impedit contrahere matrimonium ordo sanguis, si videlicet supervenit affinitas, ut quia alter consanguineam alterius cognovit, l. fin. ff. de ritu nupt. l. 39. ff. in prin eod. l. 38. ff. ad l. Jul. de adult. c. 1. de consang. & affin. V. Vesenb. in par. ff. de rit. nupt. no. fin. lit. F. Heimon. disp. 2. th. 11. Forster. disp. 3. th. 24. Motzius hic no. 15.

## XLI.

Decimo, cum ex solo impuberis dissensu, sponsalia in minori ætate sunt facta, & tunc post pubertatem rectè petit absolutio- nem, c. à nobis. c. de illi de d. spons. impub. etiamsi & nullam causam potest allegare pubes factus, quare ab ipso petatur solutio, Beust. hic th. 3.

## XLII.

An autem sponsalia in ebrietate contracta rescindi possint,

D

incon. Ebrietas,

13

7.  
Non stantibus  
pactionibus.8.  
Elapso termi-  
no.9.  
Impedit ordo  
sanguis.10.  
Impuberis dis-  
sensus.

11.



An vitiat con-  
tractum?

*incongrua questio non est?* Non desunt negantes, contractum sponsaliorum in ebrietate initum, firmum esse, cum ebrius consensum suum adjecit. Nos affirmativam tanquam veriore agnoscimus, & undecimum solutionis modum esse, asseveramus, siquidem contractus ab ebrio initus est invalidus, uti tradit Tiraquell. in suo tract. de pen. mitiq. caus. 6. no. 8. quia furioso comparatur, l. un. C. si quis imperatori maledixerit, l. 12. ff. de custodia, cuius voluntas est nulla, l. furiosi 40. ff. de R. I. nullum negotium, l. 5. ff. eod. l. 1. §. 12. ff. de oblig. Unde & sponsalia contrahere nequit, l. furor. 8. ff. h. t. l. 16. §. 2. ff. de ritu nupt. c. dilectus de spons. Ut enim furiosus, propter furorem contractum, celebrare nequit, sic & ebrius, propter ebrietatem, quæ animi consilium adimit, sponsalia non rectè contrahit, cum propter talem impetum declinat à libera voluntate. Vnde & Cicero impetum talem opponit iudicio, lib. 1. Off. inquit: Multi faciunt multa, temeritate quadam, sine iudicio, vel modo in omnes, vel repentino quodam, quasi vento impetu animi insitati: Quæ beneficia atque magna non sunt habenda, atque ea quæ iudicio, consideratè, constanterque delata sunt: Sicq; ex Hesiodo Athenæus:

Gaudia quanta viris Bacchus dedit, atque laborem.  
Si quis multa bibit, sunt insania vina,  
Illa pedes, mentemq; ligant, linguamq; manusque.  
*Et quicumq; modum bibendi superavit, ille nec ultra*  
Consilii compos, is neque mentis erit.  
Plurima nugatur jejunis turpia, & idem.  
Turpe nihil cernit, quod temerentus agit.

XLI.

12. Duodecimo & solvi possunt, si, superveniente ca-  
Capitali ini- pit ali inimicitia inter sponsum & sponsam, & tunc alteri cõce-  
micitia. ditur petere separationem, ne inde forte deterius contingat, & quis  
talem ducat, quam odio habet. c. 2. de spons. & c. requisivit eod.  
Tunc enim de duobus malis unum est eligendum.

13. Decimo tertio, solvuntur per secundum matrimonii con-  
Secundus ma- tractum, ut puta si quis cum aliqua puella contraxisset de præ-  
trimonii con- trimonii con-  
tractus. tractus. sentis.



14  
3  
8

genti, & cum altera postmodum contraheret de futuro, tunc nulla sunt posteriora. Si verò primò contraxisset de futuro, postea verò de presenti, tunc priora irrita censentur, c. si inter de spons. Idem dicendum, si quis simpliciter initio contrahat, & postmodum alia apposito juramento, alter sponsaliorum contractus rejicitur, non habito juramenti respectu, c. in malis promissis 22. qu. 4. c. sicut de spons. c. accepisti de sponsa duorum. V. Vesemb. par. ff. de ritu nupt. us. fin. lit. E. c. gaudemus de divorzio c. nuptia 32. quast. 1. Similiter statuendum, si sponsus cum sponsa contrahat matrimonium, & tunc sponsalia transeunt in matrimonium, Covarr. tom. 1. part. 1. cap. 5. no. 9.

XLV.

Atque sic quam brevissimè, modos quosdam solutionis enumeravimus, plures enumerat Motzius de contract. h. t. utpote votum castitatis simplex c. veniens, qui clerici vel vovent. matr. contrah. poss. Deinde hæresin, quando alter eorum efficitur hæreticus, quia est fornicatio spiritualis, 28. quast. 1. c. non solum. His adjicit Vesemb. in par. ff. de ritu nupt. sub no. fin. insidias, veneficia, vitæ structa, l. consensu 8. C. de repud. impotentiam naturalem, l. in causis 10. C. de repud. tor. t. C. de frigid. & malef. Vim coactam & violentam, sub tit. de spons. no. fin. lit. C. Item metum, qui tamen cadere potest in virum constantissimum, l. 6. ff. quod metus causa. quos quilibet pro lubitu evolvere poterit. In genere dicendū est, sponsalia propter unamquamq; causam rationabilem supervenientem, quæ impedivisset contractum, si ab initio fuisset, solvi posse. Et tantum sat esse putatur, de sponsaliorum solutione.

XLVI.

Coronidis loco placet adjicere hæc duas quæstiones, quarum prima est: An pœna adulterii habeat locum in fornicatione cum alterius sponsa? Et an iure Mariti sponsus sponsam possit accusare? Affirmativam tanquam veriorem contra Covarr. tom. 1. part. 1. c. 1. no. 9. & seq. defendimus, per l. 13. S. 3. ff. ad l. Corn. de adult. l. propter 7. C. eod. l. miles 11. S. 7. ff. eod. Cuj. 6. obs. 16. V. Vesemb. in par. ad l. Iul. de adult. no. 7. fol. mibi 1284. Etiam si hodierno tẽpore pœna mitior hoc casu decernitur, teste V. Ves. all. l.

Pœna adulterii an habeat locum in fornicatione cū alterius sponsa?

D 2

XLVII. Al-



Sponsus suam  
sponsam co-  
gnoscens per  
vim, quomodo  
& an punien-  
dus?

*Altera questio est, Sponsus cognoscens sponsam suam carnaliter per vim, An sit puniendus, & quomodo? Quod sit puniendus, est extra controversiam. Quomodo vero, est in lite, arg. l. uni. C. de rapt. virg. adulterii pœna sponsum puniendū esse statuit. Cui contradicit Covarr. de matr. dissolut. fol. mibi 193. no. 15. & 16. putans, sponsum, qui per vim sponsam suam cognoverit & rapuerit, non puniendum esse pœnā adulterii, sed mitiori arbitrio Judicis. Præsertim in sponsa de præsentī. In sponsa autem de futuro, hanc l. unicam locum invenire, facilè concedit cum quibusdam JCtis, ibi allegatis. Ista autem concessio mea opinione foret nimis dura, siquidem eā sponsa amitteret simul pudicitiam, tanquam rem irrecuperabilem, l. an. C. de rapt. virg. & virū. Proinde mihi persuadeo, facilius dicendum quod sit, tam in sponsa de futuro quàm de præsentī hanc legem benignius interpretari posse, propter præcedentem tractatum & matrimonii contrahendi promissionem.*

Et hæc ex imbecillitate ingenii, de quotidiana, fertili & jucunda materia, tam de Civili, quàm de Canonico Jure, Deo assistente & adjuvante proferre placuerunt.

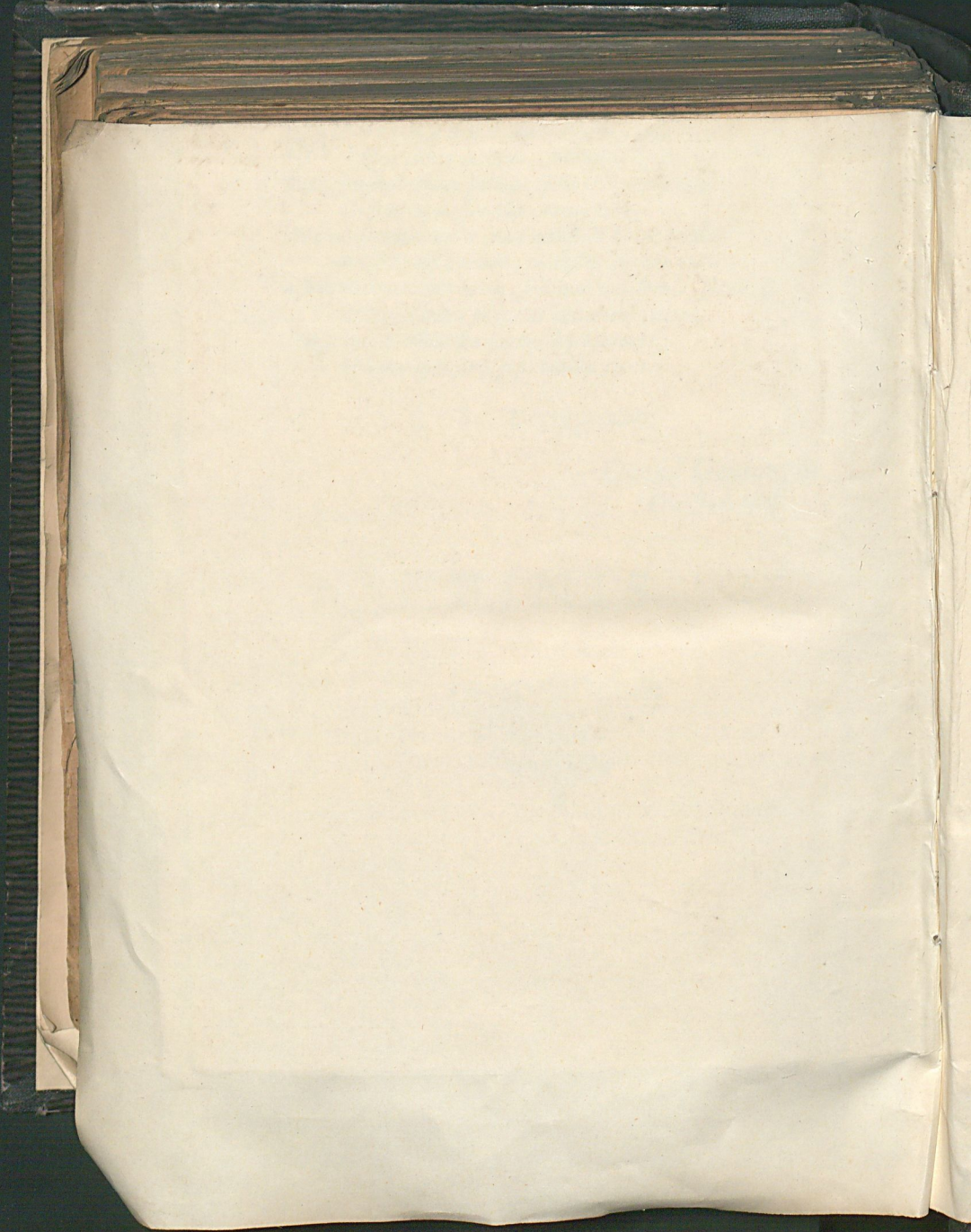
Cui meritas toto depromam pectore grates.

F I N I S.











V517

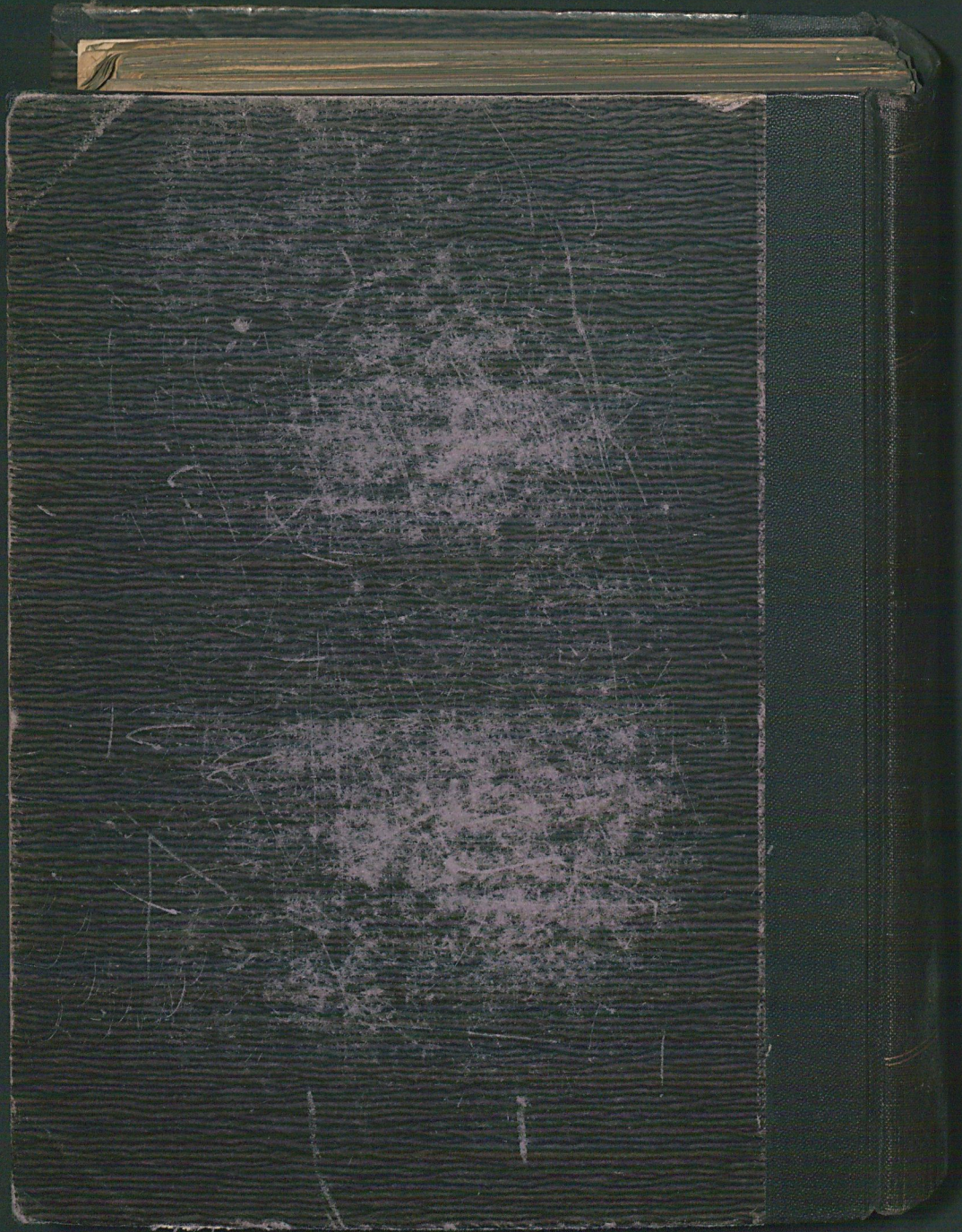
ULB Halle 3  
002 673 282



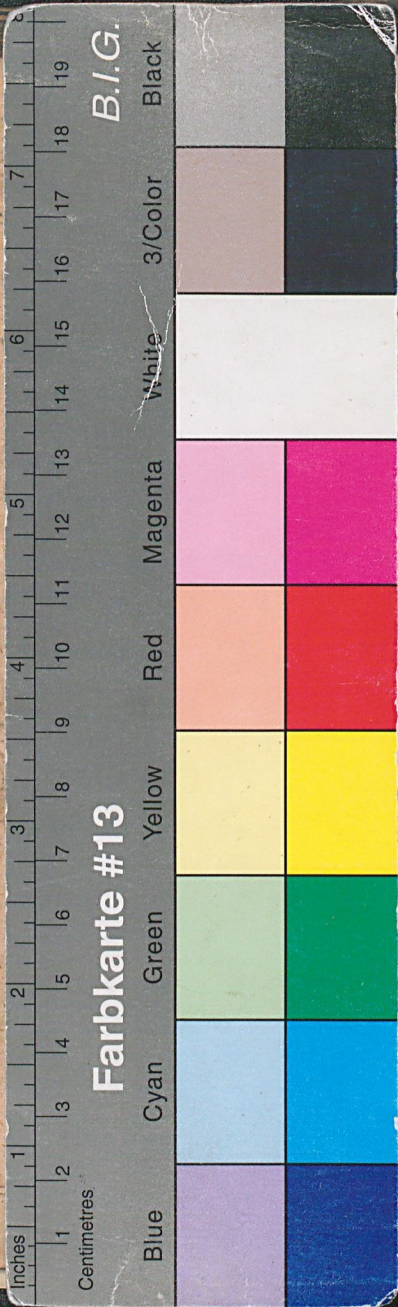
TA → OL











DISCURSUS JURIDICUS.

De 1628 1

CONTRACTU  
ET DISTRACTV  
SPONSALIORUM.

Quem

...vā assistente, & consentiente Magnifico &  
Amplissimo JCorum ordine Athenis  
Leucoreis,

SUB PRÆSIDIO,

Amplissimi, Clarissimi & Consultissimi  
Viri,

. CONRADI CARPZOVII

D. Professoris Publici, Electoralis curiæ, & Consi-  
lii Ecclesiastici Assessoris, Promotoris, Meccenatis &  
Præceptoris sui, summo semper honoris, amo-  
ris & observantiæ cultu profe-  
quendi.

Publicæ ventilationi subjicit

PHILIPPUS BERGERUS

Vitebergæ-Saxo.

In auditorio JCorum.

Ad diem II. Septembris.

Horis à 7. matutinis.

VITEBERGÆ, Typis Hæred. GORMA... 1, 1628.

13  
8

1628

